

SZENDREI TAMÁS

A 2019/1151. EU-irányelv átültetése a román nemzeti jogrendbe

The Transposition of Directive (EU) 2019/1151 into Romanian National Law

Abstract: Directive (EU) 2019/1151 of the European Parliament and of the Council amending Directive (EU) 2017/1132 as regards the use of digital tools and processes in company law, which was adopted by the European Parliament on 20 June 2019 and entered into force on 31 July 2019 (hereinafter as: Directive), is the first of two directives in the company law package. Promoting the use of digital tools and processes is the main purpose of the Directive, which involves three main things, i.e. enabling: online filing and accessing of company information, the online formation of certain types of companies, and the online registration of branches.

In Romania, the transposition deadline of the Directive has been extended to 1 August 2022, with the authorization of the European Commission. The recent legislative evolution in the field of company law within the Romanian national law gives cause for hope. However, a normative act aiming at the implementation of the Directive into Romanian legislation is still far from completion, so the transposition procedure remains to be an ongoing process. The legislative evolution of the Romanian company law is quite dynamic despite the significant delay in the transposition of the Directive.

Keywords: EU company law, business register, digitalization, online registration, interconnection, Directive (EU) 2019/1151, transposition, Romania

Összefoglaló: 2019. június 20-án elfogadásra került és 2019. július 31-én hatályba lépett az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1151. irányelve az (EU) 2017/1132. irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használatának módosításáról („*Irányelv*”), amely az európai társasági jogi csomag két irányelvéből az első.

Az Irányelv fő célja a digitális eszközök és folyamatok használatának előmozdítása. Tehát az Irányelv a digitális eszközöket és folyamatokat támogatja a társasági jogban, és három fő célt foglal magába: lehetővé tenni a társasági információk online benyújtását és elérését, egyes társasági formák online alapítását, illetve a fióktelepek online bejegyzését.

Romániában az Irányelv átültetési határidejét az Európai Bizottság engedélyével 2022. augusztus 1-re tolták ki. A román nemzeti társasági jog területén a közelmúltban végbement jogalkotási fejlődés reményre ad okot, azonban az Irányelv román jogba történő átültetését célzó törvényhozási folyamat még távol áll a teljes végrehajtástól, így az átültetési eljárás jelenleg folyamatban van. A román társasági jog jogalkotási fejlődése meglehetősen dinamikus, annak ellenére, hogy az Irányelv átültetése előreláthatóan jelentős késedelmet szenved.

Kulcsszavak: uniós társasági jog; cégnyilvántartás, digitalizáció, online regisztráció, cégjegyzék-összekapcsolás, (EU) 2019/1151. irányelv, átültetés, Románia

Alapvetés

A kereskedelmi jog kapcsán jegyzi meg Kuncz Ödön, hogy kialakulása „védekezés a meg nem értéssel szemben”, ugyanis a középkorban érvényesülő késő római és egyházi magánjog kereskedelemellenes volt (kamattilalom, uzsoratan, felén túli sérelem, jogcím kifejezett megjelölésének követelménye, vételár-maximalizálás, le nem olvasott pénz kifogása stb.). Ezzel szemben a középkori iparosok és kereskedők „kiküzdötték” városaik autonómiáját és céhekbe tömörültek

Kuncz Ödön a céhek szerepe kapcsán hangsúlyozza, hogy a városi statútumok és a céhek bíróságai (*consules mercatorum*) teremtették meg a kereskedelmi jog szellemét és legfőbb intézményeit (kereskedelmi társaság, bizomány, váltó-, hitel- és fizetési ügyletek, biztosítás stb.), melyek aztán szárnyat adtak a gazdasági élet szabad kibontakozásának. Emellett a céhek építették ki az iparrendészetet és torolták meg a tisztességtelen versenyt.¹

A bürokrácia leépítése a digitalizáció által is egyfajta ilyen védekezés a meg nem értéssel szemben.

I. A 2019/1151. EU-IRÁNYELV

I.1. Háttére és születése

Az Európai Parlament az e-kormányzati cselekvési tervről szóló 2017-es állásfoglalásában felszólította a Bizottságot, hogy vegye fontolóra a vállalati életciklus során felmerülő alakiságokra szolgáló digitális megoldásokat előmozdító további intézkedéseket, és hangsúlyozta az üzleti nyilvántartások összekapcsolására irányuló munka fontosságát.

Az Unióban jelentős különbségek vannak tagállamonként a tekintetben, hogy az online eszközök milyen mértékben állnak a vállalatok rendelkezésére a társasági jog területén a hatóságokkal való kapcsolattartás során. A tagállamok változó mértékben nyújtanak e-kormányzati szolgáltatásokat: egyesek nagyon korszerűek, és könnyedén használható, teljesen online megoldásokat kínálnak, míg mások egyáltalán nem kínálnak online megoldásokat a társasági jog területén, például a vállalkozások jogi személyként történő bejegyzését illetően. Jelenleg tehát az elektronikus kormányzati szolgáltatások tagállamonként eltérőek.²

Amikor a vállalati dokumentumok és információk online benyújtásáról és elérhetőségéről beszélünk, akkor 27 tagállam más-más megközelítéséről beszélünk. Jelentős különbségek vannak közöttük a céginformációk elérhetőségét illetően, amelyeket

1 KUNCZ Ödön, *A magyar kereskedelmi- és váltójog tankönyve*, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1938.

2 Stefan GRUNDAMN, *European Company Law. Organization, Finance and Capital Markets*, Cambridge et al.: Intersentia, 2012, 606.

elektronikus nyilvántartáson keresztül tesznek hozzáférhetővé. Eltérés van az elektronikus nyilvántartásban található dokumentumok számában, tartalmában is, valamint az ezekhez a dokumentumokhoz való hozzáférésért felszámított díjakban is.³

A társasági jog digitalizálása megváltoztatja a társasági joggal kapcsolatos eljárásokat, hogy a papíralapú folyamatokról, ahol a hatóságok előtti fizikai jelenlétre van szükség, áttérjenek a közvetlen online folyamatokra.⁴

A társasági dokumentumok és információk online benyújtása és elérése fontos lépés a társasági jog digitalizálása felé. A társaságok alapításának, a fióktelepek bejegyzésének, valamint a dokumentumok és információk benyújtásának teljes mértékben online történő lehetővé tétele megengedi a társaságok számára, hogy a tagállamok illetékes hatóságaival való kapcsolattartás során digitális eszközöket használjanak.⁵

A 2017. évi munkaprogramjában a Bizottság kinyilvánította, hogy további könnyítéseket kíván bevezetni a társasági jog területén a digitalizációval kapcsolatban, ezért 2018-ban javaslatot készített a 2017/1132. EU-irányelvnek a módosításáról.

A kezdeményezés teljes mértékben összhangban van az uniós társasági jog meglévő digitális elemeivel, és azokra támaszkodik, különösen az üzleti nyilvántartások összekapcsolására szolgáló rendszerre (BRIS), amely a 2012/17/EU-irányelvben és a Bizottság (EU) 2015/884. végrehajtási rendeletében meghatározott jogi kötelezettségek alapján.

I.2. Végső formája. Tartalma

Ennek eredményeként született meg a 2019/1151. EU-irányelv a 2017/1132. EU-irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használata tekintetében történő módosításáról (a továbbiakban „Digitális Irányelv”). A tagállamoknak 2021. augusztus 1. napjáig kellett a legtöbb szabályt átültetni. A Digitális Irányelv néhány rendelkezését 2023-ban kell átültetni, így ezek még nem szerepelnek a romániai törvénytervezetekben, a kidolgozásuk megalapozása jelenleg is zajlik.

A Digitális Irányelv célja a társasági jog korszerűsítése és digitalizálása. A Digitális Irányelv tehát elősegíti a digitális eszközöket és folyamatokat, ugyanakkor a tagállamok cégjegyzékei közötti összekapcsolásról is rendelkezik, az összekapcsolt nyilvántartások meglévő rendszerére (BRIS) építve.⁶

A Digitális Irányelv bizonyos minimumkövetelményeket ír elő a tagállamok közötti bizonyos fokú egységesség elérése érdekében. A Digitális Irányelv előírja, hogy a társaságok által közzétett dokumentumokat és információkat online is be lehessen nyújtani a cégjegyzékhez, és hogy ezek közül mely dokumentumokat és információkat kell ingyenesen hozzáférhetővé tenni.

3 Alain FRANCOIS, Mauro GISCAND, *A further step in the digitalisation of company law*, 13 Sept 2019, Eubelius;

4 Zárójelentés – A digitális eszközök használatának hatásvizsgálata a határokon átnyúló vállalati tevékenységekkel összefüggésben.

5 Az informális társasági jog Szakértői Csoport (ICLEG) jelentése a digitalizációról a társasági jogban, 2016, http://ec.europa.eu/justice/civil/files/company-law/icleg-report-on-digitalisation-24-march-2016_en.pdf

6 Željka BREGES, Tina JAKUPAK, *Digitalization Of Business Register – One Year After*, Intereulaweast, Vol. VI (1) 2019, 155.

A Digitális Irányelv, amely a cégeljáráásban alkalmazandó digitális eszközöket és folyamatokat határozza meg, lehetővé teszi a vállalkozók számára, hogy teljes mértékben online hozzanak létre új gazdasági társaságokat (tőkeegyesítő társaságokat) vagy fióktelepeket valamennyi tagállamban és határokon átnyúló jelleggel az egész EU-ban, és kötelezi a tagállamokat, hogy online és ingyenes tájékoztatást nyújtsanak a legfontosabb társasági jogi követelményekről.

A tájékoztatási követelmények között szerepel, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell a tömör és felhasználóbarát és a Digitális Irányelvben meghatározott információk ingyenes hozzáférhetővé tételét az egységes digitális kapun keresztül elérhető regisztrációs portálokon vagy weboldalakon, legalább egy olyan nyelven, amelyet a lehető legtöbb, határon átnyúló tevékenységet folytató felhasználó széles körben ért, hogy segítsék a társaságok alapítását és a fióktelepek bejegyzését. Ugyanez vonatkozik a cégnyilvántartásban szereplő cégadatok módosítására, a dokumentumok benyújtására a cég teljes életciklusa során, valamint a fióktelepek létrehozására és nyilvántartásba vételére vonatkozó eljárásokra is.

Az információknak tartalmazniuk kell pl. a társaságok alapítására, valamint fióktelep létesítésére vonatkozó szabályokat, az online regisztrációs eljárásokra vonatkozó főbb szabályokat, létesítő okiratok mintáit, az alkalmazandó díjakkal kapcsolatos követelményeket, az ügyvezetés, belső felügyeleti tisztségre vonatkozó főbb szabályokat, ideértve az eltiltásra vonatkozó szabályokat, az ügyvezetés, valamint felügyeleti szerv hatásköreinek és felelősségi köreinek áttekintését, beleértve a társaság képviseletére való jogosultságot.

A társaságot egy vagy több személy alapíthatja és jegyezheti be, akár természetes személyek, akár jogi személyek, például társaságok vagy társulások. A tagállamok kötelesek biztosítani, hogy az online benyújtott dokumentumok eredete és sértetlensége elektronikus úton ellenőrizhető legyen.

A Digitális Irányelv csak arra kötelezi a tagállamokat, hogy az elektronikus azonosító eszközeik elismerése révén tegyék lehetővé a társaságok online alapítását, a fióktelepek bejegyzését, valamint a dokumentumok és információk online benyújtását az uniós állampolgárságú kérelmezők számára. A tagállamok továbbra is szabadon dönthetnek arról, hogy az online eljárások tekintetében a nemzeti jog szerint mely személy vagy személyek tekinthetők kérelmezőknek, feltéve, hogy ez nem korlátozza ezen irányelv hatályát és célját.

A vállalkozások számára az online eljárások megkönnyítése érdekében a tagállami társasági nyilvántartásoknak biztosítaniuk kell, hogy az ezen irányelvben előírt online eljárásokra alkalmazandó díjszabályok átláthatóak legyenek, és megkülönböztetéstől mentes módon kerüljenek alkalmazásra.

Ugyanakkor a tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy a Digitális Irányelvben meghatározottak szerint az online alapítást a korlátolt felelősségű társaságok bizonyos típusaira korlátozzák, melyet a nemzeti jogban a többi társaságtípus alapítása komplexitása indokolhat.

A tagállamoknak mindenestre részletes szabályokat kell megállapítaniuk az online alapításra vonatkozóan. Lehetővé kell tenni, hogy az online alapítás az okiratok vagy információk elektronikus formában történő benyújtásával történjen, a tagállamok anyagi

és eljárási követelményeinek sérelme nélkül, beleértve az alapító okiratok elkészítésére vonatkozó jogi eljárásokra, valamint a benyújtott okiratok vagy információk hitelességére, pontosságára, megbízhatóságára és megfelelő jogi formájára vonatkozó követelményeket is. Ezek az anyagi és eljárási követelmények azonban nem tehetik lehetetlenné az online eljárásokat, különösen a társaságok online alapítását és a fióktelepek online bejegyzését. Amennyiben a tagállamok követelményeinek megfelelő dokumentumok elektronikus másolatának beszerzése technikailag nem lehetséges, kivételes esetben a dokumentumok papíralapú formában is megkövetelhetők.

A gyorsaság kérdése prioritást élvez a Digitális Irányelv alapján. Az online cégalapításnak bármely hatóság vagy bármely olyan személy vagy szerv előtt, akit a nemzeti jog szerint az online eljárások bármely aspektusával való foglalkozásra felhatalmaznak, gyorsnak kell lennie. A gyors online cégalapítás vagy fióktelep online bejegyzése érdekében a tagállamok nem tehetik a cégalapítást vagy bejegyzést attól függővé, hogy a cégalapítást vagy bejegyzést megelőzően bármilyen engedélyt vagy felhatalmazást meg kelljen szerezni, kivéve, ha a nemzeti jog így rendelkezik bizonyos tevékenységek megfelelő felügyeletének biztosítása érdekében.

A Digitális Irányelv előírja a tagállamok számára annak biztosítását, hogy legalább a mellékletben szereplő, nem kimerítő felsorolásban szereplő társaságtípusok alapítása teljes mértékben online történhessen, anélkül, hogy az alapítóknak személyesen meg kellene jelenniük bármely hatóság, személy vagy testület előtt.

Ezt az elképzelést az az aggodalom indokolja, hogy a fizikai jelenlét követelménye gyakran visszatartja az induló vállalkozások alapítóit attól, hogy egy másik tagállamban alapítsanak céget. Nem ez az első alkalom, hogy a letelepedésnek és a szolgáltatásnyújtás szabadságának nagy jelentőséget tulajdonító EU megpróbálja bevezetni az online cégalapítást.

A Digitális Irányelv nemzeti jogba való átültetését követően lehetővé kell tenni, hogy egy társaságot költséghatékonyan, online eljárásokon keresztül, legfeljebb öt munkanapon belül meg lehessen alapítani.

A tagállamok számára nehézséget jelenthet egy jogi személy létezésének és képviselési jogkörének ellenőrzése – különösen, ha a jogi személyt az EU-n kívül alapították. Ebben az esetben az európai jogalkotónak kell megoldást találnia erre a kihívásra, mivel ez a hitelesítési eljárás elektronikus formában nem létezik.

A Digitális Irányelv lehetővé teszi a tagállamok számára az online nyilvántartásba vételt olyan társaságok esetében, ahol a társaság alaptőkéjét készpénzben és egyéb hozzájárulások formájában fizetik be. Még nem tudni, hogy hány tagállamnak lesz megoldása a törzstőkéhez való egyéb hozzájárulással (nem készpénzzel) történő alapítás online eljárására, mert ez az eljárás sokkal bonyolultabb.

Emellett jogi keret kerül meghatározásra a tagállamok számára, hogy más tagállamoktól információkat kérhessenek a kizárt ügyvezetőkről. Annak érdekében, hogy a társaságokkal kapcsolatba kerülő valamennyi személy védelmet élvezzen, a tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy egy személy társasági ügyvezetői kinevezésének elutasításával megakadályozhassák a csalárd vagy egyéb visszaélésszerű magatartást, figyelembe véve nemcsak az adott személy saját területükön tanúsított korábbi magatartását, hanem – amennyiben a nemzeti jog így rendelkezik – a többi tagállam által szolgáltatott információkat is.

A tagállamok számára ezért lehetővé kell tenni, hogy információt kérjenek a többi tagállamtól erre vonatkozóan. A válasz állhat a hatályos eltiltásra vonatkozó információkból vagy más olyan információkból, amelyek relevánsak a kérelem címzett tagállamában történő eltiltás szempontjából.

Az ilyen információkéréseket a cégjegyzékek összekapcsolásának rendszerével kell lehetővé tenni. E tekintetben a tagállamok szabadon dönthetnek arról, hogyan gyűjtik be legjobban ezeket az információkat, például úgy, hogy a vonatkozó információkat bármely olyan nyilvántartásból vagy más olyan helyről gyűjtik össze, ahol azokat a nemzeti joguk szerint tárolják, vagy úgy, hogy a cégjegyzékükben külön erre a célra létrehozott nyilvántartásokat vagy külön erre a célra létrehozott részeket hoznak létre.

Amennyiben további információra van szükség, például a kizárás időtartamára és okaira vonatkozóan, a tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy azt a nemzeti jognak megfelelően az információcsere valamennyi rendelkezésre álló rendszerén keresztül nyújtsák.

A Digitális Irányelv azonban nem kötelezheti őket arra, hogy minden esetben ilyen információkat kérjenek. Ezen túlmenően a másik tagállamban történt eltiltásra vonatkozó információk figyelembevételének lehetővé tétele nem kötelezheti a tagállamokat arra, hogy elismerjék a más tagállamokban hatályban lévő eltiltásokat.⁷

Mit takar a „kizárás” kifejezés a kizárt ügyvezetőkre vonatkozó információcserében? A Digitális Irányelv rendelkezései előírják, hogy a tagállamok információt cseréljenek arról, hogy egy adott személy kizárásra került-e, vagy szerepel-e az ügyvezetői tagok kizárása szempontjából releváns információkat tartalmazó nyilvántartásaikban.

Minden további információcsere a nemzeti jog hatálya alá tartozik. Emellett a Digitális Irányelv nem harmonizálja a kizárás fogalmát sem.

A rendelkezés előírja, hogy az illetékes hatóságoknak tudniuk kell, hogy az adott személy szerepel-e az ügyvezetői tagok kizárása szempontjából releváns nyilvántartások valamelyikében a többi tagállamban, amelyek a cégjegyzékek összekapcsolásának rendszerét használják.

A nyilvántartások, a hatóságok vagy a nemzeti jog alapján az online eljárások bármely aspektusával foglalkozó személyek vagy szervek nem tárolhatják az ilyen személyes adatokat tovább, mint amennyi az adott személy ügyvezetői kinevezésre való alkalmasságának értékeléséhez szükséges.

A Digitális Irányelv előírja továbbá az „egyszeri” elvet – a vállalatoknak egy adott dokumentumot csak egyszer kell benyújtaniuk egy hatósághoz. Az egyszeri benyújtás elvének alkalmazása azt jelenti, hogy a vállalatoknak nem kell ugyanazt az információt többször benyújtaniuk a hatóságoknak.

Például a vállalatoknak nem kell ugyanazt az információt benyújtaniuk a tagállami cégjegyzékhez és a Hivatalos Közlönyhöz. Ehelyett a cégjegyzékhez már közvetlenül benyújtott információkat az intézmény kell a hivatalos közlönynek kiszolgáltatassa.

⁷ DRAFT: COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) .../... laying down rules for the application of Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council as regards technical specifications and procedures for the system of interconnection of registers and repealing Commission Implementing Regulation (EU) 2015/884 and Annex, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f60392a2-d70c-11ea-adf7-01aa75ed71a1/language-en>.

Hasonlóképpen, ha egy társaságot alapítanak egy tagállamban, és egy másik tagállamban fióktelepet kíván bejegyeztetni, lehetővé kell tenni, hogy a társaság felhasználhassa a korábban az alapítási tagállam cégjegyzékéhez benyújtott dokumentumokat vagy információkat.

Továbbá, ha egy társaságot egy tagállamban alapítottak, de egy másik tagállamban fiókteleppel rendelkezik, lehetővé kell tenni, hogy a társasági adatok bizonyos módosításait csak a társaság bejegyzési helye szerinti cégjegyzékhez nyújtsa be, anélkül, hogy ugyanezeket az információkat a fióktelep bejegyzési helye szerinti cégjegyzékhez is be kellene nyújtania.

Ehelyett az olyan információkat, mint például a cégnév vagy a cég székhelyének megváltozása, elektronikus úton kell kicserélni a cég alapítása szerinti cégjegyzék és a fióktelep alapítása szerinti cégjegyzék között, a cégjegyzéki nyilvántartások összekapcsolásának rendszerét használva.⁸

A Digitális Irányelv az európai cégjegyzékek összekapcsolásának kiterjesztését is előírja. Nyilvánosságra hozatal a cégjegyzékben: minden tagállamban a központi, kereskedelmi vagy cégjegyzék nyilvántartásában, az ott bejegyzett valamennyi társaságra vonatkozóan külön ügyiratcsomót kell nyitni.

A tagállamok biztosítják, hogy a társaságok olyan európai egyedi azonosítóval rendelkezzenek, amely lehetővé teszi a társaságok egyértelmű azonosítását⁹ a cégjegyzékek közötti kommunikációban a 22. cikk¹⁰ alapján létrehozott nyilvántartások összekapcsolási rendszere révén.

Ez az egyedi azonosító legalább olyan elemeket tartalmaz, amelyek lehetővé teszik a nyilvántartás helye szerinti tagállam azonosítását, a származási ország cégjegyzékének azonosítását, ahol az illető társaság nyilvántartásban szerepel, valamint a szóban forgó társaság cégjegyzékszámának azonosítását, és adott esetben az azonosítási hibák elkerülését szolgáló elemek azonosítását is.

II. A DIGITÁLIS IRÁNYELV MAGYAR ÉS KÜLÖNÖSEN A ROMÁN NEMZETI JOGBA TÖRTÉNŐ ÁTÜLTETÉSE

Magyarországon a Digitális Irányelv átültetésével kerül bevezetésre olyan cégjogi szabályrendszer, amely keretet ad az úgynevezett online cégalapításnak.

A cégalapításnak ugyanis van egy előkészítő szakasza, amely az eljáró jogi képviselő, ügyvéd vagy közjegyző előtt zajlik, illetve egy második szakasza, amely a cégbíróság előtt zajlik. Ezen utóbbi szakasz már 2008 óta elektronikus.

⁸ Tina JAKUPAK, Željka BREGES, *Digitalization: Balance And Protection – State-Of-The-Art*, Intereulaweast, Vol. VII (2) 2020, 209–210.

⁹ EUID.

¹⁰ A Bizottság (EU) 2015/884. végrehajtási rendelete (2015. június 8.) a 2009/101/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv által létrehozott, a cégjegyzékek összekapcsolására szolgáló rendszerhez szükséges műszaki előírások és eljárások megállapításáról (HL L 144., 2015. 06. 10., 1. o.) és melléklete.

Az első szakaszban felmerülő feladatokra az ügyvédi, közjegyzői tevékenységre vonatkozó jogszabályok állapítanak meg rendelkezéseket. Az elektronikus úton alapított cég esetén nemcsak az okiratokat kell elektronikusan aláírni, hanem minden más cselekményt is elektronikusan kell végezni. Az eljáró jogi képviselőnek ügyfélazonosítási, a pénzmosás elleni küzdelemmel összefüggő ellenőrzési feladatai is vannak. Ezeknek az azonosítási módoknak, informatikai megoldásoknak a kulcsa jelentős részben a Belügyminisztérium kezében van. A pénzmosás területéhez kapcsolódóan a távazonosításról van érvényben ügyvédi kamarai elnöki határozat.

Romániában az átültetési határidőt az Európai Bizottság engedélyével 2022. augusztus 1-re tolták ki, és jelenleg már elérhető egy törvénytervezet a cégjegyzékről szóló 1990. évi 26., illetve a társaságokról szóló 1990. évi 31. törvény módosításáról. Ez a törvénytervezet, mely az uniós irányelv rendelkezéseinek a román jogba való átültetését célozta, névleg már a román kormány 2020-as jogalkotási napirendjén is szerepelt.

A törvényjavaslatot várhatóan legkésőbb 2023 júniusáig törvénybe iktatják, ami tehát jelentős késedelmet jelent az irányelv erre vonatkozó rendelkezéseihez képest.

Akárcsak Magyarországon, a Covid-19-járványhelyzet által előidézett helyzet orvoslására, a román jogalkotó már több jogszabályt elfogadott 2020 óta, amelyek különböző módokon elősegítették a cégbírószági eljárás digitalizálását, illetve a társaságok alapításának és különböző struktúramódosításainak online bejegyzését.

A román nemzeti jogban, a társasági jog területén a közelmúltban végbement jogalkotási fejlődés tehát reményre ad okot, azonban a Digitális Irányelv román jogba történő átültetését célzó törvényhozási folyamat még messze van a teljes végrehajtástól, így az átültetési eljárás folyamatban van.

II. 1. A 2020. évi 102. törvény

Romániában a nemzeti jogalkotó elfogadta a 2020. július 2-án kelt 102. számú törvényt, amely módosítja és kiegészíti a cégnyilvántartásról szóló 1990. évi 26. törvényt és az 1990. évi 31. társasági törvényt.¹¹

A 2020. évi 102. törvény hatályon kívül helyezi a korlátozott felelősségű társaságok esetében az egyedüli tulajdonosra vonatkozó korlátozásokat, valamint a több társaság székhelyének ugyanazon ingatlan helyiségében való létesítésére vonatkozó tilalmat.

Részletesebben, a 2020. évi 102. törvény a következő újításokat vezeti be a román társasági jogba:

- Az 1990. évi 31. társasági törvény 14. cikkét hatályon kívül helyezte. A hatályon kívül helyezett cikk előírta, hogy egy természetes vagy jogi személy csak egy korlátozott felelősségű társaságban (SRL azaz kft.) lehet egyedüli tulajdonos, és hogy egy kft.-nek nem lehet egyedüli tulajdonosa egy másik kft., amelyet egyetlen természetes vagy jogi személy birtokol.

- Az 1990. évi 31. társasági törvény 17. cikkének (4) bekezdését hatályon kívül helyezte, így most már több társaság is bejegyezheti székhelyét ugyanazon telephelyen, egy helyiségben, egy ingatlanon belül.

11 A Hivatalos Közlöny 2020. július 2-ai 583. számában jelent meg, és 2020. július 5-én lépett hatályba.

– Az 1990. évi 31. társasági törvény 17. cikkének (1) és (3) bekezdését is módosította. Konkrétan a következő dokumentumokra/eljárásokra már nem lesz szükség: (i) közjegyző által hitelesített saját felelősségvállalási nyilatkozat, amely igazolja, hogy a kft. egyedüli tulajdonosi minőségének betöltéséhez szükséges feltételek teljesülnek, (ii) az adóhatóság által kiállított igazolás beszerzése arról, hogy a székhelyként használt helyiségek között nincs átfedés vagy a közjegyző által hitelesített saját felelősségvállalási nyilatkozat, amely megemlíti, hogy nincs székhelyátfedés.

– Az 1990. évi 31. társasági törvény 17. cikke egy új (6) bekezdéssel egészül ki. Ez előírja, hogy a közös lakóépületekben található lakrészek rendeltetési helyének megváltoztatásához (amennyiben a kft. székhelyét ide kívánják bejegyezni) nem szükséges a tulajdonosi társulások létrehozásáról, szervezetéről és működéséről, valamint a társasházak igazgatásáról szóló, 2018. évi 196. számú törvényben előírt jóváhagyás, a szomszédok és lakóközösségi egyesület elnökének beleegyezése, ha az ügyvezető saját felelősségére úgy nyilatkozik, hogy a székhelyen nem végeznek tevékenységet.

E módosítások után Romániában egy természetes vagy jogi személy több kft. egyedüli tulajdonosa is lehet; egy kft. egyedüli tulajdonosa lehet egy másik kft. is, amelyet egy egyedüli tulajdonos birtokol. Ugyanakkor különböző társaságok székhelyét ugyanazon a címen lehet bejegyezni, és nem szükséges sem az átfedésmentességről szóló adóigazolás, sem az átfedésmentességről szóló saját felelősségvállalási nyilatkozat. Másrészt nem kell engedélyt kérni a közös lakóépületek rendeltetési helyének megváltoztatásához sem, ha az ügyvezető saját felelősségvállalási nyilatkozatot tesz arról, hogy a székhelyen nem végeznek tevékenységet.

II. 2. A 2020. évi 223. törvény

Később egy másik jogszabály is elfogadásra került, nevezetesen a 2020. évi 223., a társasági részek átruházásának és a törzstőke befizetésének egyszerűsítéséről és bürokráciamentesítéséről, az 1990. évi 31. törvény módosítása révén.¹²

E jogszabály is a korlátozott felelősségű társaságokat célozza elsősorban, azok társasági részei átruházási folyamatának jelentős racionalizálását tartalmazza. Az ilyen ügyleteket gyakran késleltették általában az adóhatóságok vagy a hitelezők által, gyakran komolytalan összegek miatt benyújtott kifogások.

A legtöbb esetben az esedékes összegeket vagy a) a társaság már befizette, különösen az adóhatósággal szembeni tartozások esetében, ahol a befizetést még nem regisztrálták a rendszerben, vagy b) a társaság közvetlenül a kifogás benyújtását követően fizette ki. Mindazonáltal mindkét esetben a társasági rész átruházása felfüggesztésre került (és az egész tranzakció hónapokig késett), amíg az illetékes bíróságok jogerős határozattal elutasították a kifogást (vagy elismerték annak visszavonását).

Az alábbiakban foglalhatóak össze a 2020. évi 223. törvény által a társasági törvényben hozott legfontosabb változások:

A korlátozott felelősségű társaságok társasági részeinek harmadik félre történő átruházására vonatkozóan:

¹² A Hivatalos Közlöny 2020. november 2-ai 1019. számában jelent meg, és 2020. november 5-én lépett hatályba.

– A 30 napos tiltakozási időszak megszűnt – ennek eredményeképpen az ilyen átruházásokat többé nem kell felfüggeszteni és kétszakaszos cégbírószági eljárásban végrehajtani.

– A 202. cikk (2¹), (2²), (2³) és (2⁴) bekezdései hatályukat veszítették. Ezek a bekezdések szabályozták a társasági részek harmadik félre történő átruházásának kétlépcsős eljárását, valamint a hitelezők azon lehetőségét, hogy kifogást és kártérítési igényt nyújtsanak be az üzletrészeket eladni szándékozó taggal szemben.

– Az átruházást az alaptőke háromnegyedénél kisebb többséggel is jóvá lehet hagyni, vagy egyáltalán nem is kell jóváhagyni, ha a társaság alapító okirata így rendelkezik.

– A társasági részek adásvételi szerződését többé nem kell benyújtani a cégnyilvántartáshoz az üzletrész-átruházás bejegyzéséhez.

A 203. cikk (3) bekezdése hatályon kívül lett helyezve. Ez a bekezdés szabályozta az új tagok azonosító adataival az üzletrész-átruházási okirat és a frissített változat benyújtását a cégjegyzékhez, illetve a cégjegyzékbe történő regisztrációját.

A jövőben a társasági rész engedményezéseket csak a) az átruházást jóváhagyó közgyűlési határozat/az egyedüli tulajdonos döntése és b) a társaság aktualizált alapító okirata (és a cégbírószág által megkövetelt egyéb, az átruházással kapcsolatos dokumentumok) alapján jegyzik be a cégjegyzékbe.

– A 202. cikk (2) bekezdése módosításra került, ezáltal bevezetve a jogszabályi rendelkezésektől való eltérés lehetőségét (amely a társasági harmadik félre történő átruházásának jóváhagyásához az alaptőke legalább háromnegyedének többségét írja elő) azáltal, hogy az alapító okiratban a társasági részek átruházásáról való döntéshez szükséges eltérő részvényesi közgyűlési többség szerepel.

– A korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozó minimális törzstőkére (200 RON) és az egy tagra jutó minimális értékre (10 RON) vonatkozó követelményeket megszüntették, a társasági törvény 11. cikk (1) bekezdésének módosítása által.

– A 36. cikk (2) bekezdésének b) pontja módosult, és ezáltal megszűnt a törzstőke befizetését igazoló bizonylatnak a kft.-alapítási kérelemhez való csatolásának kötelezettsége.

– A társaságnak már nem kell bejegyeztetnie székhelyét az adóhatóságnál. A cégjegyzék a társaság bejegyzése után benyújtja a társaság székhelye feletti használati jogot igazoló dokumentumot az illetékes adóhatósághoz.

A 17. cikk (3) bekezdése módosult, és ezáltal hatályon kívül helyezte azt a kötelezettséget, hogy az adóhatósághoz a cégjegyzékhez történő benyújtás előtt be kell jegyeztetni a székhelyül szolgáló helyiségek használati jogát igazoló okiratot (amelyet a cégalapításkor és a székhely megváltoztatásakor nyújtanak be a cégjegyzékhez). A cégjegyzék hivatalból benyújtja ezt az okiratot az adóhatóságnak.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a 2020. évi 223. törvény véget vet egy tízéves kísérletnek (amely törvény módosítást 2010-ben nagy viták közepette hajtottak végre), amely nem hozott valódi hasznot a hitelezőknek (különösen az adóhatóságoknak), és leginkább a román piacot akadályozta, különösen a szokásos nemzetközi üzleti gyakorlathoz képest.

– Bár a hitelezők továbbra is megtámadhatják a társasági részek harmadik félre történő átruházását, a társasági törvény 61. és 62. cikke, illetve a Polgári törvénykönyv

szerinti általános jogaik alapján, az ilyen megtámadás már nem függeszti fel automatikusan az átruházást a jogerős bírósági határozat meghozataláig.

– A 61. cikk (1) bekezdése módosult, ezáltal megszűnt a hitelezők vagy más károsultak azon joga, hogy a megtámadott közgyűlési határozat semmisségét kérjék.

– A 62. cikk (2) bekezdése módosult, megszüntetve ezzel a hitelezők vagy más károsultak azon jogát, hogy a megtámadott közgyűlési határozat joghatásainak felfüggesztését kérjék.

A Romániában végbemenő társasági jogi változtatások folytatják a vállalkozásbarát intézkedések tendenciáját, amelyek célja, hogy Romániába vonzzák a befektetéseket, és csökkentsék a helyi és külföldi befektetők terheit.

Amint a fent leírtakból kitűnik, a román társasági jog jogalkotási fejlődése meglehetősen dinamikus, annak ellenére, hogy a Digitális Irányelv átültetése jelentős késedelmet szenvedett.

A törvényhozás célja az uniós jog követelményeinek végrehajtása, miközben a lehető legnagyobb mértékben fenntartja a román kereskedelmi és társasági jog bevett alapjait és elveit. Ebben a folyamatban a jogalkotónak különös figyelmet kell fordítania a cégjegyzékek működőképességének és megbízhatóságának megőrzésére, valamint a jogi és üzleti tranzakciók szempontjából betöltött jelentőségük figyelembevételére. Továbbá a romániai közjegyzőknek és nyilvántartó bíróságoknak továbbra is meghatározó szerepet kell játszaniuk.

Következtetésként elmondható, hogy a Digitális Irányelv román jogba való implementációja még távol van azonban a teljes megvalósulástól, így az átültetési eljárás várhatóan még jó ideig folyamatban lesz.

III. ÖSSZEFOGLALÓ

Az uniós társasági jog fejlődésének elemzése azt mutatja, hogy a fejlődés viharos volt. A hatvanas évek végén nagy lendülettel indult, a hazai jogszabályok harmonizálására törekedve. A letelepedés szabadsága elegendő alapot biztosított a jogalkotásra a társasági jog területén, amint azt már a Berkhouwer-jelentés is megállapította 1966-ban.¹³ A kilencvenes években válságba került, mivel a tagállamok ellenálltak a sajátjuktól eltérő vállalati paradigmákon alapuló irányelvek átültetésének. Az új évezredben az EU társasági joga újjáéledt, elsősorban a Centros Európai Bírósági ítélet, a *Societas Europaea* statútuma elfogadásának és a vállalati botrányokra való reagálás szükségességének köszönhetően.¹⁴

A megközelítés, a tartalom és a jellemzők azonban eltérőek voltak. A harmonizációs törekvéseket nagyrészt feladták. A hangsúlyt a társaságok igényeire helyezték, a tartalom pedig a vállalatirányításra és a határokon átnyúló mobilitásra korlátozódott. A meglévő irányelveket egyszerűsítették és korszerűsítették, és újakat fogadtak

13 Stefan GRUNDMANN, *The Structure of European Company Law: From Crisis to Boom*, European Business Organization Law Review, 2004/5, 601–633.

14 Jan WOUTERS, *European Company Law: Quo Vadis?*, Common Market Law Review, 2000/37, 257, 307.

el, elsősorban a nagyvállalatok problémáinak kezelésére. Másrészt az Európai Bíróság forradalmasította a vállalati gyakorlatot többek között a Centros, az Uberseering és az Inspire Art ítéletekkel.

A 2012-es cselekvési tervben a Bizottság a folytonosság mellett döntött. A fő szempontok a vállalatirányítás, a határokon átnyúló mobilitás és a jogalkotási technika voltak.

Az EU által meghirdetett digitális forradalom a kereskedelmi jogi területeket különböző módon, mértékben és több szempontból is érinti. A digitális fejlődés útjában álló akadályokat az EU monitoringgal, célzott vizsgálatokkal, szakértői kutatásokkal tárja fel, és főként jogalkotási eszközökkel igyekszik felszámolni.

A társasági jog területén a digitalizáció a legnagyobb változást a társaságok alapítása, fióktelep bejegyzése körében hozta, az új szabályozás valamennyi tagállamot rákényszeríti az online eljárás biztosítására, nemcsak tagállamon belül, hanem a nemzeti határon átnyúlva is.

Összefoglalva, nagyra értékelendő, hogy a Digitális Irányelv meg kívánja teremteni a vállalkozás vagy fióktelep teljes körű online létrehozásának lehetőségét, az egyszeri adatszolgáltatási elv végrehajtását, az online űrlapok használatát, a dokumentumokhoz az üzleti nyilvántartások összekapcsolására szolgáló rendszerben (BRIS) való szabad hozzáférés kiszélesítését.

Az átültetett Digitális Irányelvben komoly lehetőségek rejlenek, olyan államok, mint Magyarország és Románia számára rendkívül fontos gazdasági piaci előnyt jelent a korlátozott felelősségű társaságok könnyebb és olcsóbb online bejegyzése, illetve a csalások elleni védelem közötti kiegyensúlyozott megközelítés.

A Digitális Irányelv külön hangsúlyt fektet az egyes eljárások online lefolytatásának lehetőségére. Ennek előzményeként fogadta el az EU a Digitális Irányelvet, mely a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használatát szabályozza.

A Digitális Irányelv a tőkeegyesítő társaságok online alapítására, fióktelepek online bejegyzésére és minden további online eljárásra vonatkozóan állapít meg különös szabályokat, amelyek a digitális kapuról szóló rendeletben [(EU) 2018/1724. rendelet] nem szerepeltek.¹⁵

A Digitális Irányelv előírja, hogy a digitális kapunak nemcsak ügyintéző felületként, hanem információs forrásként, tájékoztatási portálként is kell működnie a tőkeegyesítő társaságok alapításának és fióktelepeinek bejegyzése tekintetében. Lehetővé kell tenni, hogy a teljes ügyintézés online működhessen. A tagállamok feladata, hogy nemzeti jogrendszerükben lehetővé és egyenértékűvé tegyék az online ügyintézést, adatfeltöltést, benyújtást a hagyományos, papíralapú ügyintézéssel és dokumentumregisztrációval.

A hazai romániai törekvések, a már említett külső körülmények és tendenciák mellett a változtatások mielőbbi megkezdését követelik a hazánkat érintő nemzetközi, uniós kötelezettségek is, amelyek közül a legégetőbb határidejű a Digitális Irányelv, amely konkrét elvárást fogalmaz meg a tagállamok felé az online cégalapítást, illetve az egyes céginformációk tagállamok közötti továbbítását illetően.

15 Sebastian OMLOR, *Digitalization and EU Company Law – Innovation and Tradition in Tandem*, European Company Law (ECL) Journal, Forthcoming, 9 Oct 2018, 16.

Ezen folyamatok egyértelműen kijelölik annak útját, hogy a cégeljárás területén – csak úgy, mint más közigazgatási eljárások esetében – nem lehet „elhajolni” a kihívások elől, és hogy az időtállóság és korszerűség érdekében az építkezést új alapokra kell helyezni.¹⁶

A Digitális Irányelv belső társasági jogrendbe való implementációja megvalósításának legnagyobb kihívása az infrastruktúrák kiépítése és/vagy kiigazítása lenne, hogy lehetővé váljon a digitális eszközök és folyamatok használata a társasági jogban.

Az igazságszolgáltatási ágazatban dolgozó szakemberek, mint ahogy mi, ügyvédek is, nehéz kihívásokkal szembesülnek, amikor át kell gondolniuk, hogy a különböző e-igazságszolgáltatási technológiák áradata hogyan befolyásolja a hozzáférhetőséget, a legitimitást és a jogszerűséget.

A pozitív eredményekhez az információs és kommunikációs technológia által vezérelt igazságügyi és egyéb reformok megfelelő tervezése és irányítása szükséges. A technológiának a jog funkciójában kell állnia, a jognak kell hasznat húznia belőle. Az egyensúly és a védelem az, amit ez a Digitális Irányelv képvisel, és amit a belső tagállami jogalkotó szem előtt kell tartson, amikor a nemzeti jogszabályokban végrehajtja őket.

Az európai gazdaság és az európai vállalkozások jövője megköveteli az uniós társasági jog újraindítását a koronavírus által megtépázott gazdasági kontextusban.

Az Európai Uniónak és a tagállamoknak kéz a kézben kell haladniuk az újjáépítésben. Elengedhetetlen, hogy az utóbbiak felülvizsgálják saját vállalati hagyományait és modelljeiket, és eldöntsék, hogy azokat fenn kell-e tartani az uniós társasági jog hatékonyságának feláldozása árán. Másrészt továbbra is a vállalkozások igényeire kell összpontosítani; minden vállalkozástípusra. Fontos figyelmet fordítani a kkv.-kra, mert szükségleteiket eddig elhanyagolták. Továbbá a vállalkozásokra nehezedő bürokratikus és jogalkotási terhek további csökkentése és a határokon átnyúló mobilitás megkönnyítése is elengedhetetlen.¹⁷

Az olyan digitális eszközök, mint az e-jogi technológiák, mint például a BRIS,¹⁸ az e-cégalapítás Romániában egy másik kicsi, de jelentős részét képezik a digitalizáció átfogó és elkerülhetetlenül hosszú távú folyamatának, amely közelebb hozza a polgárokat az igazságszolgáltatáshoz, megkönnyíti a jogrendszerben való tájékozódást és a jogaik gyakorlását.

Ez különösen fontos olyan időkben, amikor a román gazdaságot világjárványok és egymásra tevődő gazdasági válságok (egyre növekvő infláció, energiaárak, ipari ellátási láncok akadozása) rázzák meg, amelyek megkövetelik a polgároktól, hogy felelősségteljesen viselkedjenek és tartózkodjanak a felesleges társadalmi kapcsolatoktól, mert ezzel értékes időt és erőforrásokat takarítanak meg, és nem vonják el a figyelmet az üzleti folyamatokról.

Az elmúlt két év során Románia, akárcsak az egész világ, szembesült néhány olyan jelentős korláttal, amelyek elősegítették a digitalizáció minél gyorsabb bevezetését: a Covid-válság, a nemzeti és regionális szinten megnövekedett verseny, valamint a

16 European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers, *Study on digitalisation of company law*, Publications Office, 2018, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/051790>;

17 Carlos GORRIZ, *EU Company Law: Past, Present and...Future?*, Global Jurist, 2018 March; 20170029, Berlin–Boston, De Gruyter, 14.

18 Business Registers Interconnection System.

közigazgatás által nyújtott szolgáltatások tekintetében a nemzetközi környezetben való összeegyeztethetlenség kockázata.

Az egészségügyi válság által előírt korlátozások arra kényszerítették mind a vállalatokat, mind a közigazgatást, hogy gyorsan alkalmazzanak távkommunikációs megoldásokat, kiberbiztonsági intézkedéseket, fejlesszenek ki online fizetési rendszereket, miközben hosszú távú stratégiát dolgoztak ki a digitalizációhoz szükséges infrastruktúra fejlesztésére.

A romániai közintézmények közül az egyik leglátványosabb változás a cégjegyzékek esetében volt tapasztalható, ott a digitalizálás és az online regisztráció szemmel látható és sikeres volt.

A jövőre vonatkozó irány Romániában az kellene legyen, hogy a cégjegyzéki és más nyilvántartásokban eszközölendő eljárás (egyéb jogi személyek, egyesületek, alapítványok és társasági formák alapítása, ezen jogi entitások különböző változásának bejegyzése, hirdmények kézbesítése) iránti kérelmek elektronikus formában is benyújthatók legyenek. A digitális átalakulás célkitűzése kell legyen, hogy teljes mértékben lehetővé tegye a társasági jog elektronikus ügyintézését és a cégbíróshoz és egyéb illetékes hatóságokhoz való biztonságos hozzáférést az interneten keresztül.

Következtetésként kiemelhető, hogy a Digitális Irányelv mielőbbi végrehajtása és a nemzeti társasági jogrendszerekbe való implementálása rendkívül kívánatos, mivel az online eljárásokkal sikerül az elővigyázatos igazságszolgáltatás korábbi előnyeinek és a modern kommunikáció lehetőségeinek szintézise.

Üdvözlendőek a román nemzeti jogalkotó által a társasági jog területén tett apró lépések, amelyek kaput jelentenek a Digitális Irányelv követelményeinek a nemzeti jogba való átültetéséhez.

Szakirodalom

Könyvek és szakcikk/kiadványok

1. Alain FRANCOIS, MAURO GISCAND: *A further step in the digitalisation of company law*, 13 Sept 2019, Eubelius
2. Carlos GORRIZ: *EU Company Law: Past, Present and...Future?*, *Global Jurist*. March 2018; 20170029, Berlin–Boston, De Gruyter, 14.
3. EUROPEAN COMMISSION, DIRECTORATE-GENERAL FOR JUSTICE AND CONSUMERS: *Study on digitalization of company law*, Publications Office, 2018.
4. Jan WOUTERS: *European Company Law: Quo Vadis?*, *Common Market Law Review* 2000/37, 257–307.
5. Sebastian OMLOR: *Digitalization and EU Company Law – Innovation and Tradition in Tandem*, *European Company Law (ECL) Journal*, Forthcoming, 9 Oct 2018, 16.
6. Stefan GRUNDMANN: *European Company Law. Organization, Finance and Capital Markets*. Cambridge et al.: Intersentia, 2012, 606.

7. Stefan GRUNDMANN: *The Structure of European Company Law: From Crisis to Boom*. European Business Organization Law Review 2004/5, 601–633.
8. Tina JAKUPAK, Željka BREGEŠ: *Digitalization: Balance And Protection – State-Of-The-Art*, Intereulaweast, Vol. VII (2) 2020, 209–210;
9. Željka BREGEŠ, Tina JAKUPAK, *Digitalization Of Business Register – One Year After*, Intereulaweast, Vol. VI (1) 2019, 155.

Online források

1. Alain FRANCOIS, Mauro GISCAND, A further step in the digitalisation of company law, 13 Sept 2019, Eubelius, http://ec.europa.eu/justice/civil/files/company-law/icleg-report-on-digitalisation-24-march-2016_en.pdf
2. <http://pubdocs.worldbank.org/en/165711456838073531/WDR16-BP-Estonian-eGov-ecosystem-Vassil.pdf> visited on 2nd November, 2020
3. <https://data.europa.eu/doi/10.2838/051790>;
4. https://ec.europa.eu/commission/sites/betapolitical/files/white_paper_on_the_future_of_europe_en.pdf.
5. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/node/81744>
6. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD%3A2018%3A142%3AFIN>
7. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f60392a2-d70c-11ea-adf7-01aa-75ed71a1/language-en>.
8. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=334120
9. <https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vl03et9ib5zq#p1>
10. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-deeper-and-fairer-internal-market-with-a-strengthened-industrial-base-services-including-transport/file-digital-technologies-in-company-law>
11. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-deeper-and-fairer-internal-market-with-a-strengthened-industrial-base-services-including-transport/file-digital-technologies-in-company-law>
12. <https://www.stratulat-albulescu.ro/en/digitalisation-of-company-law-quicker-procedures-for-eu-companies/>